

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้ ลิงก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำ” พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม 2517.

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่เสนอแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก พร้อมทั้งให้ความสำคัญของความรู้และการเรียนรู้ มีคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน พากเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ (โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย, 2550: XV) ทั้งนี้ เศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชประสงค์ที่จะให้คนไทยนำไปปฏิบัติ นั้น คือ “การปลูกฝังวัฒนธรรมทางปัญญา” เพื่อให้คนไทยรู้จักการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีการลงมือปฏิบัติเพื่อพิสูจน์ทดลองสิ่งที่ได้คิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลนั้น ๆ บนพื้นฐานของการบูรณาการคุณธรรมกับความรู้หรือปัญญาเข้าด้วยกัน (สุนัย เศรษฐบุญสร้าง, 2551: 49) ดังนั้น แนวปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นสากล เพราะไม่มีเงื่อนไขข้อจำกัดทางกายภาพ เป็นเรื่องที่ต้องเกิดขึ้นจากศักยภาพด้านจิตใจและการพัฒนาสติปัญญาบนพื้นฐานของความรู้ ด้วยการใช้เหตุและผล เพื่อความไม่ประมาท นำไปสู่ความสามัคคี ความมีคุณธรรมและจริยธรรม ในการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างไม่เอารัดเอาเปรียบ นำไปสู่สันติภาพและความยั่งยืน (แกมทอง อินทร์ตัน, 2551: 1) เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นเศรษฐกิจระบบเปิดที่เริ่มจากตนเองและความร่วมมือ วิธีการเช่นนี้จะดึงศักยภาพของประชากรออกมาสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ซึ่งมีความสัมพันธ์กับ “จิตวิญญาณ” คือ “คุณค่า” มากกว่า “มูลค่า” (ธนู ชมพูนาม, 2550: 6-7)

จากแนวคิดการพัฒนาที่เน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ นับตั้งแต่แผนพัฒนาฉบับที่ 1 ที่ความคิดเรื่องการพึ่งเงิน พึ่งตลาด พึ่งคนอื่น จากวัฒนธรรมตะวันตกได้เข้าครอบงำ โดยมีความเชื่อว่าเมื่อเศรษฐกิจดีขึ้นหรือมีเงินมาก ๆ จะทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น จนเกิดวลีที่ว่า “เงินเป็นทั้งวิธีการและเป็นเป้าหมายของชีวิต” ดังนั้น งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข” แปลว่า ถ้ามีเงินมากจะมีความสุขมาก ผลที่ตามมาคือในปี พ.ศ.2540 ประเทศชาติต้องสูญเสียเงินสำรองกว่า 1 ล้านล้านบาท ภาครัฐและเอกชนเป็นหนี้ 4 ล้านล้านบาท สถาบันการเงินระดับชาติถูกปิดกว่า 60 แห่ง ป่าไม้ถูกทำลายกว่า 200 ล้านไร่ เกิดความแห้งแล้งและน้ำท่วม ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย คนในชนบทที่แม้จะทำงานด้วยความขยันและอดทนแต่กลับพบว่าหนี้สินเพิ่มขึ้น ทำให้ต้องอพยพเข้าไปทำงานในเมือง แต่ก็ยังไม่สามารถออกจากวังวน

แห่งความยากจนและหนี้สินได้ คนในครอบครัวจึงต้องดิ้นรนแย่งกันขายแรงงาน ส่งผลให้สภาพครอบครัวแตกกระจาย ชุมชนล่มสลาย เกิดความตึงเครียดในสังคม จนอัตราการฆ่าตัวตายและฆ่าคนอื่นตายติดอันดับ 1 ใน 10 ของโลกทุกปี (คำคุณ, 2553: 9-13) แนวทางการพัฒนาดังกล่าว ยังส่งผลทำให้ระบบการผลิตในภาคการเกษตรเปลี่ยนจากการผลิตเพื่อบริโภคสู่การผลิตเพื่อการค้า ภาคเกษตรกรรมไทยก้าวสู่ยุคเกษตรเคมีที่ต้องใช้ปัจจัยการผลิตจำนวนมาก เกษตรกรต้องแบกรับค่าใช้จ่ายในการลงทุนสูง ขณะที่ไม่มีอำนาจต่อรองในกลไกการตลาด สิ่งที่เกษตรกรได้รับคือภาวะหนี้สินเรื้อรัง (ธวัชชัย เฟ็งพิณิจ, 2550ก: 2) ซึ่งเกษตรกรไทยร้อยละ 90 ตกอยู่ในภาวะหนี้สิน ไม่มีที่ดินทำกินเพราะถูกนายทุนยึดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม จากการตัดไม้ทำลายป่า การใช้สารเคมี มีวิถีชีวิตที่วิ่งตามกระแสการบริโภค และพึ่งคนอื่นมากขึ้น (โครงการพัฒนาชุมชนภาคอีสานเพื่อการเสริมสร้างสุขภาพอย่างยั่งยืน, 2550: 58) อีกทั้ง การเร่งรัดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ยังทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืนของระบบนิเวศ สังคมพฤติกรรมการผลิตและบริโภคที่ไม่เหมาะสม ทำให้วิถีชีวิตขาดความสมดุล เกิดการสะสมของปัญหาต่อทุนธรรมชาติและระบบนิเวศ และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมไทย ทั้งในรุ่นปัจจุบันและรุ่นอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2547: 8) วิถีชีวิตของเกษตรกรเดินทางสู่ความล่มสลายและติดบ่วงหนี้สินที่ไม่มีวันหลุด เมื่อระบบชีวิตชนบทแตกสลาย สังคมทั้งหมดก็ไม่ยั่งยืน นำไปสู่วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง ที่เข้ามาบรรจบกันอย่างซับซ้อนและยากต่อการแก้ไข สังคมไทยเข้าไปติดบ่วงวิกฤตการณ์ที่หาทางออกไม่ได้ (มูลนิธิพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อคุณภาพชีวิตดีจังหวัดขอนแก่น, 2552ก: 8)

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมเกษตรกรรมของไทยดังกล่าว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงถูกนำมาใช้เป็นกรอบคิดและทิศทางหลักในการพัฒนาประเทศของไทยนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เป็นต้นมา ปัจจุบันปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้รับการยอมรับเชิงประจักษ์ทั้งในระดับชาติและนานาชาติแล้วว่า เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ เห็นได้จากการที่องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัล The Human Development Lifetime Achievement Award แก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ.2549 พร้อมกับสนับสนุนให้ประเทศต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิก 166 ประเทศยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สารานุกรมวิกิพีเดีย, 2557: 1) ซึ่งท่ามกลางกระแสการไหลของทุนนิยม บริโภคนิยม วัตถุนิยม และความทันสมัย จึงกล่าวได้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นทั้งทางเลือกและทางรอดของสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์อย่างแท้จริง ซึ่งเปรียบประดุจรากฐานของชีวิต รากฐานของแผ่นดินเปรียบเสมือนเสาเข็มของชีวิต และเสาเข็มของแผ่นดินดังที่ทรงมีพระราชดำรัสไว้

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 ได้มีการรวมตัวกันจัดเวทีปราชญ์ชาวบ้านและพหุภาคีภาคอีสาน โดยการกระตุ้นของศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก ซึ่งจัดประชุมกันต่อเนื่องทุก 6 เดือน ภายหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจมหภาคในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2540 ความรุนแรงของปัญหาเศรษฐกิจสังคมของภาคอีสานและของ

สังคมไทยเพิ่มขึ้นตามลำดับ ประชาชนชาวบ้านและพหุภาคีภาคอีสานมองว่า การประชุม 6 เดือนต่อครั้ง น่าจะไม่ทันการณ์ ดังนั้น ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ.2541 เป็นต้นมา จึงจัดประชุมสัญจรเครือข่ายประชาชนชาวบ้านและพหุภาคีภาคอีสานทุกเดือน ผ่านการบริหารจัดการของมูลนิธิพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อคุณภาพชีวิตดีจังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์ในการรวมตัวกันของประชาชนชาวบ้านเพื่อ 1) สร้างองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ในการพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง 2) ส่งเสริมประชาชนชาวบ้านสร้างผู้นำรุ่นใหม่ และพัฒนาผู้นำเหล่านี้ขึ้นเป็นประชาชนชาวบ้านรุ่นต่อไปในการเป็นแบบอย่างของคนรุ่นหลัง 3) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้สู่การพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง 1 ล้านครอบครัวในภาคอีสานภายในปี พ.ศ.2560 ในการนี้ เครือข่าย ฯ ได้สร้าง “มหาวิทยาลัยภูมิปัญญาไทยอีสานคืนถิ่น” ซึ่งเป็นศูนย์เรียนรู้เพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในการทำเกษตรกรรมแก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป โดยมี “หลักสูตรวิทยากรกระบวนการเพื่อการเปลี่ยนแปลงสู่การพึ่งตนเองและพึ่งพากันเองภาคประชาชน” หรือเรียกย่อ ๆ ว่า “วปอ.ภาคประชาชน” มีประชาชนชาวบ้านและเกษตรกรต้นแบบเป็นวิทยากรกระบวนการหรือเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เครือข่าย ฯ ละ 7-23 คน กิจกรรมในหลักสูตรประกอบด้วยภาคทฤษฎี 3 วัน และภาคปฏิบัติเวียนไปตามศูนย์การเรียนรู้ของเครือข่าย ฯ อีก 2 วัน (กองทุนเพื่อสังคม, 2545: 142-143) ซึ่งเครือข่าย ฯ ทั้ง 12 เครือข่าย จะมีศูนย์เรียนรู้เครือข่าย ฯ ละ 1 แห่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่ 5 จังหวัด คือ ขอนแก่น 3 แห่ง นครราชสีมา 2 แห่ง บุรีรัมย์ 4 แห่ง สุรินทร์ 2 แห่ง และอำนาจเจริญ 1 แห่ง ทั้งนี้ เครือข่าย ฯ ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการทำการเกษตรและการดำเนินชีวิตที่เรียกกันว่า “เกษตรพอเพียง” มีเป้าหมายเพื่อการพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง และจากการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ในปัจจุบันประชาชนชาวบ้านทั้ง 12 ท่านในฐานะผู้นำเครือข่าย ฯ ล้วนได้รับการยกย่องให้เป็นครูภูมิปัญญาไทยด้านเกษตรกรรม จากกระทรวงศึกษาธิการในรุ่นต่าง ๆ (ธวัชชัย เฟ็งพินิจ และ แสงอรุณ สุนทรีย์, 2552: 184) ดังนั้น กล่าวได้ว่าประชาชนชาวบ้าน คือ ผู้ค้นพบทางออกไปสู่ความหลุดพ้นจากแรงบีบคั้นทั้งภายในและภายนอก ด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังคำกล่าวของประชาชนชาวบ้านและเครือข่าย ฯ ที่ว่า “นี่คือการเดินตามรอยพระยุคลบาทเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” และ “เป็นเพราะพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทำให้มีวันนี้ได้” ซึ่งจากวัตรปฏิบัติและการดำรงตนของประชาชนชาวบ้านในฐานะผู้นำเครือข่าย ฯ นั้น จะเห็นว่า ท่านทั้งหลายเหล่านั้น ล้วนน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จนก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นอย่างเป็นรูปธรรม จนได้รับการขนานนามว่า “ประชาชนชาวบ้านด้านเศรษฐกิจพอเพียง” ดังที่พ่อดี ศรีอัยสระกลาง ประชาชนชาวบ้านอาวุโสของเครือข่าย ฯ ที่ได้รับรางวัล “ประชาชนเกษตรของแผ่นดินด้านเศรษฐกิจพอเพียง” เมื่อปี พ.ศ.2553 จากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ดังนั้น ประชาชนชาวบ้านกลุ่มนี้จึงเป็นต้นแบบของบุคคลที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติใช้จนเกิดประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง (ธวัชชัย เฟ็งพินิจ และ ชีระศักดิ์ ละม่อม, 2554: 126) ดังผลการวิจัยของ ธวัชชัย เฟ็งพินิจ (2550ก: 120) ที่พบว่า ประชาชนชาวบ้านทุกคนล้วนศรัทธาในเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญในการก้าวสู่ความสำเร็จในปัจจุบัน

กล่าวได้ว่า ปราชญ์ชาวบ้าน คือ ครูของสังคม เพราะความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน เกิดจากการตกผลึกทางความคิดมากกว่าการท่องจำตำรา ซึ่งเป็นกระบวนการที่แยบคายกว่า เหนือชั้นกว่า ทำให้ความรู้ที่เกิดขึ้นนั้นมีลักษณะเป็นจริงในทางปฏิบัติ มีประโยชน์จริง เข้ากันได้อย่างร่วมสมัย ต่อชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน พัฒนาขึ้นมาจากภูมิปัญญาพื้นฐานความเป็นอยู่ของครอบครัว จากประสบการณ์ในชีวิต ความสามารถในการพัฒนาระบบคิด และการต่อยอดความรู้ (ธวัชชัย เฟ็งพินิจ, 2548ก: 25) ด้วยประสบการณ์และตำนานชีวิตที่สั่งสมมา ทำให้ปราชญ์ชาวบ้านแต่ละท่านล้วนทรงคุณค่า ในฐานะครูของสังคม เพราะความรู้ของพวกเขาเหล่านั้น เป็นความรู้ที่เรียนผ่านประสบการณ์จริง ซึ่งถูกปรับแต่งและขัดเกลามาตลอดช่วงชีวิต ดังนั้น จึงเต็มเปี่ยมไปด้วยคุณค่าและความสำคัญ ปราชญ์ชาวบ้าน จึงถือเป็นแหล่งความรู้สากล เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งต่อระบบการเรียนรู้ของคนในสังคม (ธวัชชัย เฟ็งพินิจ, 2549: 56-59) อีกทั้ง แก่นของหลักคิดและวิธีการของปราชญ์ชาวบ้านนั้น เกิดขึ้นผ่านกระบวนการการปฏิบัติตลอดชีวิต ลองผิดลองถูก เรียนรู้ท่ามกลางการเผชิญปัญหา ถอดสรุปบทเรียน ตกผลึกจนกลายเป็นภูมิปัญญา สามารถนำไปปฏิบัติใช้ในที่อื่น ๆ ได้ โดยเริ่มจากการรู้จักตัวเอง รู้ปัญหา ใช้ปัญญาทำงานแทนเงินตรา เน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาคนให้เกิดปัญญา มีความคิดที่จะแก้ปัญหาด้วยตัวเอง มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ใช้ชีวิตแบบสมถะ มีความซื่อสัตย์ เป็นคนมีคุณธรรม ยึดหลักพุทธธรรม ใช้ชีวิตอย่างคนที่พออยู่พอกิน ไม่ทะยานอยาก ใช้ชีวิตแบบมีสติ ปฏิเสธสังคมบริโภคนิยมวัตถุ แต่เน้นมิติทางจิตใจ เป็นกัลยาณมิตร อยู่ร่วมกับธรรมชาติ ดังนั้น หลักคิดและวิถีชีวิตของปราชญ์ชาวบ้าน จึงเป็นสิ่งที่คนในยุคสมัยนี้ ควรเรียนรู้และนำไปเป็นแบบอย่างการดำรงชีวิต ภูมิปัญญาวิธีการในการทำงาน สามารถนำไปใช้ปฏิบัติในระดับบุคคลและชุมชนได้เป็นอย่างดี (อรรถพล อุสายพันธ์, 2548: 6)

ทั้งนี้ จากผลการวิจัยของ ธวัชชัย เฟ็งพินิจ คณะ (2554ค: 193-311) ชี้ให้เห็นว่า เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนขยายเครือข่าย ฯ สู่การพึ่งตนเอง และพึ่งพากันเอง ภายใต้แนวคิดที่เรียกว่า “เกษตรพอเพียง” พร้อมยื่นข้อเสนอสู่การทำ “เกษตรประณีต” ซึ่งทำให้สามารถขยายเครือข่ายได้ครอบคลุมพื้นที่ภาคอีสาน อย่างไรก็ตาม ในการสร้างปราชญ์รุ่นใหม่ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเครือข่าย ฯ นั้นยังคงไม่มีการดำเนินการที่ชัดเจน ทำให้ปราชญ์ชาวบ้านรุ่นใหม่ของเครือข่าย ฯ ยังไม่เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมมากนัก จะมีก็เพียงการพัฒนาเกษตรกรเป้าหมายสู่เกษตรต้นแบบ เพื่อก้าวเข้ามาเป็นวิทยากรกระบวนการในหลักสูตร วปอ.ภาคประชาชนเท่านั้น ทั้งนี้ เนื่องจากเครือข่าย ฯ ยังไม่มีเกณฑ์หรือตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรมในการสร้างและพัฒนาปราชญ์ต้นแบบนั่นเอง

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ปราชญ์ชาวบ้านในฐานะผู้นำเครือข่าย ฯ ล้วนได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ จนนำมาซึ่งความสุข สงบเย็น และความสำเร็จในชีวิต ยังประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว คนรอบข้าง และสังคมโดยรวม จนได้รับการยอมรับจากสังคมวงกว้างในฐานะ “ปราชญ์ด้านเศรษฐกิจพอเพียง” และ “ครูภูมิปัญญาไทยด้านเกษตรกรรม” ที่สามารถเป็นบุคคลต้นแบบแก่คนในสังคมวงกว้างได้ ทำให้เห็นเชิงประจักษ์อย่างชัดเจนว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตน

และการดำรงชีวิต ยังประโยชน์สุขอย่างยั่งยืนทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ดังนั้น การศึกษาคุณลักษณะของปราชญ์ชาวบ้านด้านเศรษฐกิจพอเพียง และศึกษาตัวชี้วัดปราชญ์ต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวคิดของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงมีความสำคัญที่น่าสนใจยิ่ง เพราะจะยังประโยชน์ทั้งต่อเครือข่าย ฯ ในการสร้างปราชญ์รุ่นใหม่ และยังประโยชน์ต่อสังคมไทยโดยรวมในการสร้างบุคคลต้นแบบ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไปปฏิบัติใช้อย่างเป็นรูปธรรมในสังคมไทยทุกระดับ

อย่างไรก็ตาม การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปธรรม ต้องอาศัยการพัฒนาตัวชี้วัดที่จะใช้เป็นมาตรฐานสำหรับการประเมินผลการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ว่าสามารถบรรลุตามเป้าหมายของปรัชญาได้มากน้อยเพียงใด (สุธาวัลย์ เสถียรไทย และคณะ, 2551: 2) ซึ่งจะต้องประเมินศักยภาพทางจิต วิถีคิด หรือปัญญา ซึ่งไม่ใช่ปัญญาที่ใช้เพื่อการได้ แต่เป็นปัญญาที่ทำให้เกิดความสุขหรืออาจจำเป็นจะต้องประเมินความสามารถในการพัฒนาความสุขไปสู่ความสุขที่แท้จริง โดยต้องหาตัววัดประมาณหรืออาจจะต้องใช้เกณฑ์ทางจิตวิทยา ดังนั้น ตัวชี้วัดระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการดำเนินนโยบายเพื่อพัฒนาประเทศ (แกมทอง อินทร์ตัน, 2551: 10) นอกจากนี้ กระบวนการศึกษาเพื่อสร้างตัวชี้วัดนั้น โดยตัวกระบวนการเองจะเป็นวิธีหนึ่งในการศึกษาเรียนรู้คุณลักษณะของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งมีความเป็นนามธรรม ให้เป็นที่เข้าใจง่ายและชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น ตัวชี้วัดที่สร้างขึ้นสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการอธิบายคุณลักษณะต่าง ๆ ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถใช้เป็นกรอบเปรียบเทียบระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเป็นระบบ มีเกณฑ์ที่สามารถใช้วัดเปรียบเทียบได้ โดยมีจุดร่วมเป็นที่ยอมรับและสามารถนำมาอ้างอิงหรือเป็นตัวอย่างในการนำไปประยุกต์ใช้ในระดับต่าง ๆ ได้ (พิพัฒน์ ยอดพฤติการ, 2550: 1-2)

ทั้งนี้ ด้วยการยอมรับเชิงประจักษ์จากประชาคมโลกว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตน เพื่อให้ก้าวทันและดำรงอยู่ได้ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายในและภายนอก นำมาซึ่งความสุข ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน ไม่ว่าจะนำไปประยุกต์ในระดับใดก็สามารถปลดแอกจากความทุกข์ทั้งปวง ในขณะที่เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 12 เครือข่าย ได้พิสูจน์ให้เห็น ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้จึงเป็นการถอดความรู้จากตัวแบบที่ประสบความสำเร็จ (best practice) ที่ได้รับการยอมรับจากสังคมวงกว้างว่าสามารถดำรงตนอยู่เหนือกระแสโลกาภิวัตน์และทุนนิยมเสรีได้อย่างยั่งยืน ด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถเป็นแบบอย่าง (model) แก่บุคคลทั่วไปได้ อีกทั้ง ยังเป็นการชี้ย้ำให้เห็นอย่างชัดเจนว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นสามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกพื้นที่ ทุกสาขาอาชีพ ทุกบริบททางสังคมและวัฒนธรรม อันจะทำให้เกิดกระบวนทัศน์ใหม่ (paradigm shift) จากแบบจำลองที่ดี (success model) ซึ่งจะนำไปสู่วิถีคิดเชิงตรรกะ เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้คนในสังคมวงกว้าง ด้วยความรู้ที่เท่าทันความจริงของสภาวการณ์ปัจจุบัน ให้สามารถนำตัวชี้วัดที่ได้ไปประยุกต์ใช้จนเกิดแนวปฏิบัติที่ดี นำไปสู่การมีชีวิตที่มีความสุขอย่างสมดุล มั่นคง ยั่งยืน ที่เชื่อมโยงทั้งในการประกอบอาชีพและการดำรงตนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งตัวชี้วัดดังกล่าวยังสามารถนำไปปรับใช้เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของปราชญ์ด้านเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวคิดของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดปราชญ์ต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวคิดของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย คือ เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 12 เครือข่าย โดยมีปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้นำเครือข่าย ฯ ซึ่งล้วนได้รับการยกย่องให้เป็นครุภูมิปัญญาไทยด้านเกษตรกรรม จากกระทรวงศึกษาธิการ และได้รับรางวัลจากหน่วยงาน องค์กร มูลนิธิต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ การวิจัยจะศึกษาแนวคิด วัตรปฏิบัติ และวิถีชีวิตของปราชญ์ชาวบ้านที่ยืนยันชัดเจนว่า เป็นการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาใช้ทั้งในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ เพื่อศึกษาคุณลักษณะของปราชญ์ชาวบ้านด้านเศรษฐกิจพอเพียง และศึกษาตัวชี้วัดปราชญ์ต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวคิดของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือใน 7 องค์ประกอบของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ทางสายกลาง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม และความสมดุลมั่นคงยั่งยืน ทั้งนี้ ในแต่ละองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะแยกออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับตนเอง ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับประเทศ

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ เป็นการวิจัยในพื้นที่ตั้งของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือใน 5 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดขอนแก่น 3 แห่ง จังหวัดนครราชสีมา 2 แห่ง จังหวัดบุรีรัมย์ 4 แห่ง จังหวัดสุรินทร์ 2 แห่ง และจังหวัดอำนาจเจริญ 1 แห่ง

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

3.1 ประชากร เป็นการวิจัยโดยเลือกกลุ่มประชากร คือ เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 12 เครือข่าย ซึ่งสำนักงานกองทุนเพื่อสังคมได้บันทึกชีวประวัติและแนวคิดในหนังสือ “พลังรากหญ้าพลังแผ่นดิน” รวมทั้งจัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (CD-Rom) ในชุด “เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านและพหุภาคีภาคอีสาน” ซึ่งเครือข่าย ฯ มีการดำเนินการกิจกรรมและมีการเข้าร่วมประชุมกันอย่างต่อเนื่องถึงปัจจุบัน ภายใต้การบริหารจัดการของมูลนิธิพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อคุณภาพชีวิตดี จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมี นายแพทย์อภิสิทธิ์ อารังวรางกูร และคณะ จากโรงพยาบาลอุบลรัตน์ อำเภอบุขลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น เป็นผู้ประสานงานหลัก ดังนี้

3.1.1 เครือข่ายพ่อค้าเตี๊อง ภาษี “ปราชญ์ชาวบ้านนักคิด นักพูด นักปฏิบัติแห่งยุคสมัย” อยู่บ้านเลขที่ 40 หมู่ที่ 8 บ้านโนนเขวา ตำบลหัวฝาย อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

3.1.2 เครือข่ายพ่อจันทร์ที่ ประทุมภา “ปราชญ์ชาวบ้านนักสู้ชีวิต” อยู่บ้านเลขที่ 138 หมู่ที่ 6 บ้านโนนรัง ตำบลตลาดไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

3.1.3 เครือข่ายพ่อชาติ มาระแสง (เสียชีวิต) “ปราชญ์ชาวบ้านนักปลูกต้นไม้” อยู่บ้านเลขที่ 25 หมู่ที่ 10 บ้านกุดชวย ตำบลคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

3.1.4 เครือข่ายพ่อเชียง ไทยดี “ปราชญ์ชาวบ้านนักวิจัยรุ่นลายคราม” อยู่บ้านเลขที่ 59 หมู่ที่ 2 บ้านอนันต์ ตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

3.1.5 เครือข่ายพ่อทองหล่อ เจนไธสง (เสียชีวิต) “ปราชญ์ชาวบ้านผู้พึ่งตนเองด้วยการออม” อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 2 บ้านหายโศก ตำบลหายโศก อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

3.1.6 เครือข่ายพ่อทัศน์ กระจาย (เสียชีวิต) “ปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดขอนแก่น ผู้สำเร็จได้เพราะ 5 พระ” อยู่บ้านเลขที่ 108 หมู่ที่ 6 บ้านโสกน้ำขาว ตำบลก้านเหลือง อำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น

3.1.7 เครือข่ายพ่อบุญเต็ม ชัยลา “ปราชญ์ชาวบ้านนักจัดการอารมณ์ศิลปิน” อยู่บ้านเลขที่ 68 หมู่ที่ 4 บ้านดงบัง ตำบลคอนนิม อำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

3.1.8 เครือข่ายพ่อประคอง มนต์กระโทก (อุปสมบท) “ปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดนครราชสีมา” อยู่บ้านเลขที่ 29 หมู่ที่ 4 ตำบลพลับพลา อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

3.1.9 เครือข่ายพ่อผอง เกตพิบูลย์ “ปราชญ์ชาวบ้านครูบ้านาญผู้เจริญรอยตามพระยุคลบาท” อยู่บ้านเลขที่ 83 หมู่ที่ 7 ตำบลโคกสง่า อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น

3.1.10 เครือข่ายพ่อผาย สร้อยสระกลาง “ปราชญ์ชาวบ้านนักจัดการจังหวัดบุรีรัมย์” อยู่บ้านเลขที่ 64 หมู่ที่ 4 ตำบลโคกล่าม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

3.1.11 เครือข่ายพ่อมหาอยู่ สุนทรธัย (เสียชีวิต) “ปราชญ์ชาวบ้านอาวุโสของภาคอีสานที่มีความสุข” อยู่เลขที่ 6 หมู่ที่ 4 บ้านตะแบก ตำบลสลักได อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

3.1.12 เครือข่ายพ่อสุทธิพันธ์ ปรชัยฤทธิ์ “ปราชญ์ชาวบ้านที่ไม่ยอมหยุดเรียนรู้” อยู่ที่บ้านเลขที่ 34 หมู่ที่ 11 บ้านปากช่อง ตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

3.2 กลุ่มเป้าหมายสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ทั้งจากการสังเกต สัมภาษณ์ สนทนากลุ่ม และประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการเลือกแบบเจาะจง (purposive selection) ประกอบด้วย ปราชญ์ชาวบ้าน เกษตรกรต้นแบบ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 198 คน สนทนากลุ่มจำนวน 20 กลุ่ม ผู้เข้าร่วม 92 คน และประชุมเชิงปฏิบัติการ 2 ครั้ง ผู้เข้าร่วมรวม 151 คน รวมกลุ่มเป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 257 คน โดยไม่นับชื่อซ้ำและไม่รวมคณะผู้วิจัย ทั้งนี้ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายบางคนจะถูกสัมภาษณ์มากกว่า 1 ครั้ง และ/หรือเข้าร่วมกิจกรรมในการวิจัยมากกว่า 1 กิจกรรม

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาของการวิจัย ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 12 เดือน

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทาน แก่พสกนิกรชาวไทย เพื่อเป็นข้อคิดในการดำเนินชีวิตและแนวทางในการปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคมวงกว้างในระดับประเทศ บนทางสายกลาง (มีภูมิมาปฏิบัติ) ไม่เร็วหรือช้าจนเกินไป โดยยึดหลักของความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เพื่อป้องกันแรงปะทะอันไม่พึงประสงค์ที่ฟุ้ง ภายใต้ง่อนไขคุณธรรมที่ประกอบขึ้น จากความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน แบ่งปัน และเงื่อนไขความรู้ คือ ความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวังในการนำวิชาการต่าง ๆ ไปใช้ในการวางแผนและการดำเนินการอย่างมีสติและปัญญารู้เท่าทัน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่เป็นความสุขของชีวิต ความสมดุลมั่นคงยั่งยืน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งมี 7 องค์ประกอบ คือ สายกลาง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม และสมดุลมั่นคงยั่งยืน

ทางสายกลาง หมายถึง การดำเนินการโดยไม่เร่งรีบหรือเชื่องช้าจนเกินไป มีความพอดี อยู่อย่างประมาณตน ตามฐานะตามอัตภาพ ไม่หลงกระแสวัตถุนิยม มีอิสรภาพ สร้างพื้นฐานความมั่นคง สามารถพึ่งพาตนเอง และมีการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับความพอเพียงที่เป็นไปอย่างมีเหตุและผล ภายใต้อการพิจารณาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไขความรู้ หมายถึง ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม หมายถึง ความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ความรอบคอบ ระมัดระวัง และการยึดมั่นในหลักศาสนาธรรม ซึ่งนำมาเป็นเครื่องเตือนสติในการดำรงชีวิต

ความสมดุลมั่นคงยั่งยืน หมายถึง ผลที่ได้รับจากการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านทั้งด้านชีวิต เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี

คุณลักษณะ หมายถึง ลักษณะนิสัยหรือเอกลักษณ์เฉพาะตัวหรือลักษณะเด่นของปราชญ์ชาวบ้าน ที่แสดงออกทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ซึ่งบุคคลอื่นสามารถสัมผัสหรือสังเกตเห็นได้ชัดเจน อันเป็นลักษณะที่ ดีสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สมาชิกเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รับรู้หรือสัมผัสได้

ตัวชี้วัด หมายถึง ตัวแปรหรือค่าที่สังเกตหรือข้อบ่งชี้ที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือหรือใช้วัดหรือ แสดงให้เห็นถึงความเป็นปราชญ์ต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม โดยไม่ จำเป็นต้องบ่งบอกสถานะที่เจาะจงหรือชัดเจน แต่บ่งบอกหรือสะท้อนภาพที่สนใจอย่างกว้าง ๆ หรือให้ ภาพเชิงสรุปที่ได้รับการยอมรับว่าสามารถแสดงระดับหรือเกณฑ์ในการเป็นปราชญ์ต้นแบบด้านเศรษฐกิจ พอเพียงตามแนวคิดของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ปราชญ์ชาวบ้าน หมายถึง ผู้นำเครือข่าย ฯ จำนวน 12 คน ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นปราชญ์ ชาวบ้าน โดยสำนักงานกองทุนเพื่อสังคมได้บันทึกชีวประวัติรวบรวมไว้ในหนังสือ “พลังรากหญ้าพลัง แผ่นดิน” รวมทั้งจัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (CD-Rom) ในชุด “เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านและพหุภาคีภาค อีสาน” ประกอบด้วย พ่อคำเตื่อง ภาชี พ่อจันทร์ที่ ประทุมภา พ่อขาลี มาระแสง พ่อเชียง ไทยดี พ่อทอง หล่อ เจนโรสง พ่อทัศน์ กระจยม พ่อบุญเต็ม ชัยลา พ่อประคอง มนต์กระโทก พ่อผอง เกตพิบูลย์ พ่อผาย สร้อยสระกลาง พ่อมหาอยู่ สุนทรชัย และพ่อสุทินันท์ ปรัชญพฤทธิ

ปราชญ์ต้นแบบ หมายถึง ปราชญ์ชาวบ้าน

เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หมายถึง เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านและพหุ ภาควิภาคอีสาน 12 เครือข่าย ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่รวมตัวกันเพื่อเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรสู่ การพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง โดยมีปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้นำ ซึ่งแต่ละเครือข่าย ฯ จะมีศูนย์เรียนรู้ เครือข่าย ฯ ละ 1 แห่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่ 5 จังหวัด คือ ขอนแก่น 3 แห่ง นครราชสีมา 2 แห่ง บุรีรัมย์ 4 แห่ง สุรินทร์ 2 แห่ง และอำนาจเจริญ 1 แห่ง

เครือข่าย ฯ หมายถึง เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ศูนย์เรียนรู้ หมายถึง สถานที่จัดประชุมสมาชิก อบรม ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของแต่ละ เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 12 แห่ง ซึ่งใช้สถานที่ของปราชญ์ชาวบ้านในฐานะ ผู้นำเครือข่าย ฯ เป็นที่ตั้งของศูนย์เรียนรู้

เกษตรกรต้นแบบ หมายถึง เกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาในแต่ละศูนย์เรียนรู้เครือข่าย ฯ ละ ประมาณ 7-23 คน ให้เป็นต้นแบบสำหรับการเรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์เพื่อการพึ่งตนเองและ พึ่งพากันเองของแต่ละเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งหรือ เป็นวิทยากรกระบวนการในหลักสูตร วปอ.ภาคประชาชนของแต่ละศูนย์เรียนรู้ หรือใช้สถานที่ทำ การเกษตรของตนเองเป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงานแก่ผู้เข้าร่วมอบรมในหลักสูตรที่เรียกว่า เกษตรกร เป้าหมาย รวมถึงเข้าร่วมประชุมประจำเดือนของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านและพหุภาคีภาคอีสานร่วมกับ ปราชญ์ชาวบ้าน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้คุณลักษณะของปราชญ์ด้านเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวคิดของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นเกณฑ์ประเมินผลการพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และนำไปประยุกต์ใช้สำหรับคนในสังคมวงกว้าง

2. ได้ตัวชี้วัดปราชญ์ต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวคิดของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นเกณฑ์ประเมินผลการพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และนำไปประยุกต์ใช้สำหรับคนในสังคมวงกว้าง

3. เครือข่าย ฯ สามารถนำคุณลักษณะและตัวชี้วัดที่ได้จากผลการวิจัยไปใช้เพื่อสร้างและพัฒนาเกษตรกรต้นแบบสู่ปราชญ์รุ่นใหม่ตามวัตถุประสงค์ของเครือข่าย ฯ และนำไปปรับใช้เพื่อการพัฒนาเกษตรกรเป้าหมายที่เข้ารับการอบรมในหลักสูตร วปอ.ภาคประชาชน เพื่อก้าวสู่เกษตรกรต้นแบบและปราชญ์รุ่นใหม่ต่อไป

4. หน่วยงานภาครัฐทั้งในระดับจังหวัด กรม กระทรวง องค์กรพัฒนา หรือองค์กรอื่น ๆ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) มูลนิธิพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อคุณภาพชีวิตดี เป็นต้น มีการนำคุณลักษณะและตัวชี้วัดไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาเกษตรกรในระดับนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม

5. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และสถานศึกษาอื่น ๆ สามารถนำตัวชี้วัดไปใช้เพื่อการเรียนรู้วิถีชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงใช้เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงาน ฝึกประสบการณ์แก่ผู้เรียน เพื่อสร้างประสบการณ์ตรงจากสถานการณ์จริง